

Recenzie a anotácie

Orosz, L.: Základy štátovedy. Košice : Vydavateľstvo ŠafárikPress UPJŠ, 2021, 262 s., ISBN 9788057400103

Vysokoškolské učebnice viac-menej patria k tej odbornej spisbe, ktorá nachádza využitie nielen na akademickej pôde v študentských rukách. Nezriedka po kvalitných vysokoškolských učebniciach siahne aj profesijná komunita, najmä z oblasti pozitívnych právnych disciplín. Učebnice teoretického charakteru majú v právnej vede tiež svoje miesto, v poslednom čase sa dokonca stávajú obdobne použiteľnými rozsahom matérie, ktorou sa zaoberajú. Osobitnú pozíciu v tomto smere majú odbornovo-vedecké diela, ktoré zasahujú do štátoprávnej oblasti, pretože rozsah štátoprávnej matérie už dávno presahuje okruh štátnej správy.

Posudzované dielo, ktoré, ako sám autor v úvode naznačuje, je výsledkom tzv. pandemickej doby, nepochybne minimálne svedčí o tom, že ju autor využil naplno. Študentom, ako aj širokej verejnosti sa tak predkladá pomerne hutné dielo v rámci prijateľného počtu strán, ktoré síce nesie názov Základy štátovedy, no svojou materiálou pri základoch tak úplne nezostáva, ale vysvetľuje ich v zásadných (a v súčasnosti takých potrebných) súvislostiach. Odzrkadľujúc tak vzácne skúsenosti autora, prepájajúce ústavnoprávne, politologické i politické vnímanie štátoprávnych otázok.

Koncepciu učebnice autor poňal svojším spôsobom. Rozdelil ju na päť samostatných, ďalej členených kapitol, ktoré na seba obsahovo a logicky nadväzujú. Prvé štyri kapitoly sú venované problematike štátu, v poslednej, piatej, svoju pozornosť obracia na pozíciu človeka, prostredníctvom základnej charakteristiky ľudských práv. Uvedená štruktúra umožňuje čitateľovi postupnosťou nadobudnúť potrebné poznatky zo štátovedy v ucelenom rozsahu.

V prvej kapitole štát autor analyzuje ústredný pojem štátovedy, na základe historických súvislostí vysvetľuje jeho znaky a funkcie. V ele-

mentárnom rozsahu poukazuje aj na otázky štátnych orgánov a štátneho mechanizmu, osobitne v rámci premostenia na personálny substrát štátnych orgánov a inštitúcií. V druhej kapitole sa autor venuje Forme štátu v jej horizontálnej a vertikálnej štruktúre. Vychádza z historického ponímania moci v štáte, didakticky vysvetľuje zásadné otázky formy vlády na základe jednotlivých vládnych modelov, ktoré priamo stručne aplikuje na vybrané krajiny (napr. Spojené kráľovstvo, Nemecko, Francúzsko). Obdobne pristupuje aj k interpretácii štátneho zriadenia, nevyhýba sa ani otázkam právnej povahy Európskej únie a elementárnemu výkladu štátneho režimu.

Obsahovo najhutnejšími sú tretia (Demokratický štát) a štvrtá kapitola (Právny štát), v ktorých na základe princípov konštitucionalizmu interpretuje materiálnu stránku vedy o štáte. Obohatením týchto častí sú nepochybne štyri exkurzy – prvé dva z nich sa venujú otázkam volebného práva, analyzujú procesnú stránku prideľovania mandátov prostredníctvom volebných foriem v proporčnom volebnom systéme a poukazujú na úskalia väčšinového volebného systému. Tretí, historicko-teoreticky orientovaný exkurz je zasa vhodným doplnením časti venovanej demokratickému štátu. Osobitne aktuálnym je štvrtý exkurz, poukazujúci na materiálne jadro ústavy, v nadväznosti na nález Ústavného súdu SR, sp. zn. PL. ÚS 21/2014 z 30. januára 2019.

Učebnicu uzatvára autor kapitolou Právne postavenie jednotlivca v demokratickom právnom štáte. Od vzniku moderných ústav patrí vzťah jednotlivca a štátu pevné miesto v učebniciach štátovedy. Optiku ľudských práv autor interpretuje v historických súvislostiach s akcentom na mechanizmy ich vnútroštátnej i medzinárodnej ochrany, s odkazom na príslušnú judikaturu.

Predložená učebnica sa vďaka majstrovskému štylistickému vyjadrovaniu ľahko číta, je zrozumiteľná, no zároveň potrebné vedecká, s požadovanou výpovednou hodnotou. Obsahom aj koncepciou vyplní medzeru v rámci učebníc obdobného typu. Jej hodnota spočíva aj v tom, že metodologicky prepája historicko-teoretické súvislosti s aktuálnou konkretizáciou a aplikáciou. Široký diapazón použitej literatúry na jednej strane odzrkadľuje prepojenosť autorových myšlienok s existujúcim názorovým spek-

trum interdisciplinárnych vedných odborov, na strane druhej umožňuje čitateľom v prípade záujmu pokračovať v prehlbovaní naznačených tém. Možno s čistým svedomím konštatovať, že aj keď je učebnica prirodzene koncipovaná teoreticky, nesie pečať mnohých autorových praktických skúseností. Podáva tak ucelený obraz o elementárnej materii vedy o štáte prizmou vedeckej osobnosti slovenského ústavného práva.

Alena Krunková*

* Doc. JUDr. Alena Krunková, PhD., Právnická fakulta UPJŠ Košice.